

Szociáldemokrácia és kereszténység

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Szociáldemokrácia és kereszténység

Nihil obstat.
Dr. Michaël Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 1418.
Imprimatur.
Strigonii, die 9. Maii 1925.
Julius Machovich
vic. generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1925-ben jelent meg a Szent István Társulat kiadásában. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent István Társulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
I. A szociáldemokrácia legfőbb követelése: a magántulajdon eltörlése. Mit szól ehhez a keresztény világnézet? Szociáldemokrata álmok.....	5
II. A szociáldemokrácia útja a szocialista társadalomhoz: forradalom, felforgatás. Mit kell keresztény embernek erről a harcról tartania?	10
III. Mire alapítja tanítását a szociáldemokrácia? A tudományos szocializmus. Mit szól ehhez az igazi, krisztusi keresztény tudományt?	14
IV. A szociáldemokrácia Marx-féle értékelmélete és ennek cáfolata. Miért van szüksége a szociáldemokráciának erre az elméletre?.....	21
V. A vallás, erkölcs, család sorsa a szociáldemokráciában	24
VI. Vonjuk le a következtetést!	26
VII. Üzenet a szociáldemokrata táborban levő keresztényeknek	27

Előszó

A szociáldemokrácia, mintha semmi sem történt volna 1918-ban és 1919-ben, újra hangosan szervezkedik és a tőle már megszokott erőszakos modorával akarja maga alá bírni a magyar munkásság még józan lelkeit. Világmegváltó szerepében tetszeleg magának és a társadalmi bajok hangoztatásával élesen támadja a mai társadalmi és gazdasági világrendet, állami és isteni törvényt, államot és vallást, amelyeket végképp el akar törölni a föld színéről, hogy ezek romjain felépítse az úgynevezett szocialista társadalmat.

Ha higgadt, józan ember olvassa a párt lapjait és kiadványait és állandóan figyelemmel kíséri azt a harcot, amelyet társadalmi intézményeink ellen folytatnak, meg kell állapítania, hogy ez általában a „tőke” ellen irányul, de állandó céltáblája mégis a keresztény társadalom, ennek intézményei, törekvései, elsősorban a katolikus egyház és ennek papjai, akikbe sokszor a leggyalázatosabb rágalom árán taposnak bele, hogy az egyház tekintélyét aláássák. Annál feltűnőbb, hogy a zsidó kapitalizmus ellen sohasem foglal állást, holott Magyarországon a tőkének a zsidók a legtipikusabb képviselői.

Ez is bizonyítja, hogy a szociáldemokrácia irányítása világszerte teljesen keresztényellenes kezekben van. A jelek arra mutatnak, hogy a munkásság pusztán politikai tömegeszköz a vezetők kezében. A cél tulajdonképpen nem a tömegek felszabadítása, hanem a keresztényellenes világfront kiépítése.

Ennél a pontnál gondolkozóba kell esnünk, de nem szabad megállapodnunk, hanem cselekednünk kell.

Cselekvésünk pedig akkor lesz eredményes, ha mi is egységes frontot, a keresztény frontot építjük ki. A keresztény világnézeten alapuló szocializmus ugyanazt a munkásjólétet akarja kivívni, amelyet a szociáldemokrácia írt zászlajára, csak hogy őszintén, komolyan és nem azon az úton, nem azon a módon. Neki nem kell a magánvagyon megsemmisítése, mert átérzi, hogy csakis erős tőke biztosíthat állandó munkaalkalmat; ő csak a maga jogos részét kéri a munka gyümölcséből s a tőkének is meghagyja a maga jól megérdemelt részét. Neki nem felforgatás, nem forradalom kell, hanem békés, termékeny munka, mert csak ez, nem pedig forradalom biztosíthatja a jólétet. A forradalom csak rombolni tud, építeni nem.

Lássuk tehát közelebbről, mi is a szociáldemokrácia.

I. A szociáldemokrácia legfőbb követelése: a magántulajdon eltörlése. Mit szól ehhez a keresztény világnézet? Szociáldemokrata álmok

A szociáldemokrácia rendszerének fölépítésében abból indul ki, hogy társadalmi életünk minden baját, gazdasági életünk kiáltó igazságtalanságait a mai gazdasági rendszer okozza. Mert hiszen – szociáldemokrata felfogás szerint – a társadalom élete, annak minden viszonya és megnyilvánulása a gazdasági viszonyokon alapul s azt a termelés mikéntje, formája s az elosztás módja határozzák meg.

A mai gazdasági élet és termelési rend alapja a magántulajdon, a tőke és bérmunka. Manapság minden termelési eszköz: a föld és tőke, a bányák és gyárak, a gépek és szerszámok magántulajdon képez, a tőke hatalmában van. A tőke azonban nem dolgozik, hanem dolgoztat. Százezrekre menő munkással végezteti a munkát bérért. Ezek a bérmunkások.

A tőke pedig, a szociáldemokrácia tanítása szerint, természeténél fogva önző, szűkkeblű, kizsákmányoló. Iparkodik mennél kevesebb bért fizetni. Leszorítja a béreket, kiszipolyozza a munkások erejét, nem törődik azoknak szellemi, kulturális szükségleteivel s hozzá még béklyóba veri a munkás szabadságát, elnyomja öntudatát, mert ez esetleg veszedelmessé válhatik rájuk nézve.

Erre, sajnos, van példa elég, de azért általánosítani mégsem lehet. A tőke, minthogy ez nem egyéb egy vagy több egyén magántulajdonánál, természeténél fogva gyarapodásra törekszik; mint ahogy minden ember a természettől beleoltott ösztön szerint cselekszik, amikor vagyonának nemcsak megtartására, hanem gyarapítására is minden tőle telhetőt megtesz. Minthogy azonban nemcsak a tőkének, hanem a tőke szolgálatába szegődött munkásnak is külön-külön ez a törekvése, a kettőnek érdeke ellentétes, tehát állandó súrlódásnak okozója. Az igazságtalanság ott kezdődik, ahol vagy a tőke, vagy a munka egymásnak a rovására aránytalanul több hasznot igyekszik magának biztosítani, mint amennyi az isteni és természeti jognál fogva megilleti.

A tőkének és a munkának ez az ellentétes érdeke a társadalmat részekre bontja és ezáltal osztályok keletkeznek. Egyik oldalon vannak a munkaadók, a másikon a munkások. Ott a vagyon tulajdonosai, a tőkésék (kapitalisták), itt a nincstelének, a proletárok. Az igazságtalan tőke szolgálatában álló munkásoknak egyetlen feladata verejtékes munkával a tőkét – hizlalni. „A tőke tiszta jövedelméhez – mint Marx írja – nemcsak a munkások vére tapad, hanem az teljesen az ő vérük s ha sajtó alá tehetnök, csak a munkások vére és verejtéke csordulna ki belőle.”

A gazdagok, a tőkésék a pénz erejénél, befolyásánál fogva magukhoz ragadnak mindent a társadalomban: műveltséget, kultúrát, művészeteket, melyek mind az ő érdekeiket szolgálják, az ő igényeikhez alkalmazkodnak. Sőt a rosszindulatú és szándékosan ferdítő szociáldemokrácia szerint még az állam is csak arra való, hogy a szegényeket, elnyomottakat korlátok között tartsa, nehogy a magántulajdon s a gazdagok érdekeit megsértsék. De gyűlölete elvakultságában még a vallást sem kíméli; azt állítja, hogy ez is a gazdagokért van, mert a mennyei boldogság reményével hitegeti a földi élet szenvedőit, a szegény proletárokat.

Hogy ez milyen rosszindulatú ferdítés, azt mindenki tudja, aki ismeri a nagy munkáspápanak, XIII. *Leónak* „*Rerum novarum*” kezdetű körlevelét, aki hivatalos egyházi székéből követelte a munkás igazságos bérét. A munkaadó és a munkás egymáshoz való viszonyát nagyon szépen szabályozza ennek a sorozatos vállalatnak (Keresztény Kis Könyvtár) 4. száma (Müller Lajos: A negyedik parancs) a 90–97. oldalakon.

Az evangélium nem a gazdagokat dicséri és dédelgeti. Szent Jakab apostol katolikus leveleinek 5. részében (1–5) ezt írja: „Most már, gazdagok, sírjatok! ordítván rátok következő nyomorúságtokon. Gazdagságtok megrothad, ruhátokat moly emészti meg, aranyotok és ezüstötök rozsdát kap és azok rozsdája bizonyosság lesz ellenetek és megemészti testeiteket, mint tűz. Haragot gyűjtöttetek magatoknak az utolsó napokra. Íme a munkásoknak, akik tartományaitokat aratták, általatok csalárdul letartott bére fölkiált; és azok kiáltása a seregek Urának füleibe hatott. Vigán lakmároztatok a földön és bujaságban hízlaltatok szíveitek a megölés napjára”.

És ki ne ismerné az Úr Jézus mondását: „Könnyebb a tű nyílasán átmenni, mint a gazdagnak az Isten országába bejutni”. Az Úr Jézus a munkásoknak pedig nemcsak lelki szabadságot hozott, hanem nyomatékosan hirdette, hogy „a munkás méltó a maga bérére”.

A szociáldemokrácia már most azt tanítja, hogyha a sok társadalmi bajon segíteni akarunk, ha a mai társadalomnak minden igazságtalanságát orvosolni akarjuk, meg kell változtatnunk a termelés mai rendjét, melyből ezek a bajok, ezek az igazságtalanságok fakadnak.

Vagyis meg kell dönteni a magántulajdont s meg kell szüntetni a bérmunkát. A termelőeszközök legyenek közös birtokká s a termelés is legyen közössé. Dolgozzék mindenki közösen, társasan, nem magának, hanem a köznek, a társadalomnak.

Ez a kollektív, a társadalmosított birtok és a kollektív, a társadalmosított munka.

Az 1891. évi erfurti szociáldemokrata program, mely Európa legtöbb országában ma is a szociáldemokraták programját képezi, az I. pontban ezt világosan és határozottan így mondja ki: „*A termelőeszközök, milyenek a telek és földbirtok, bányaművek, nyersanyagok, szerszámok, gépek, közlekedési eszközök szűnjenek meg magánbirtokot képezni, legyenek közös birtokká, az össztermelés legyen szintén közössé, az árutermelés pedig szociális birtokká alakuljon, minek következtében a társadalom maga termel a maga számára*”.

*

Most lássuk, mit szól a magánvagyon eltörléséhez a természeti és isteni törvény összhangján felépült keresztény világnézet.

Minden embernek jogában van új gazdasági rendszereket, termelési módokat hirdetni, követelni. Bátran mondhatja bárki azt is, hogy a kollektív termelés jobb, mint a mai kapitalista rendszer. Ehhez joga van mindenkinek, hacsak tanai nem ütköznek az erkölcsi rend törvényeibe. A gazdasági rendszerek, a termelés különböző módjairól szóló elméletek az anyagi világrendbe tartoznak.

Nem szabad azonban a magántulajdon lerombolását, a tulajdonjog megsemmisítését tenni egy rendszer alapjává, kiindulópontjává. Nem szabad a tulajdonjogot megtámadni, annak igazságtalan voltát hirdetni s annak megdöntésére harcot indítani.

Nem szabad pedig azért, *mert a magánvagyon, a tulajdon természeti és isteni törvényeken alapszik, mert a magánvagyon, az ember tulajdonjogát természeti és isteni törvények védik.*

Az embernek ugyanis első és legfontosabb joga: az élet joga. Jog az élethez. Vagyok, tehát jogom van élni. Sőt kötelességem is. Mert ugyancsak a természeti törvény alapján meg nem ölhetem, meg nem semmisíthetem magamat. De az élethez, életem fenntartásához okvetlenül szükségem van táplálékra, ruhára, lakásra. Ezek nélkül nem élhetek. Jogom van tehát ezen, az életfenntartásra szükséges javakra; jogom van arra, hogy ezek a javak az én kizárólagos magántulajdonomat képezzék.

Az ember azonban értelmes lény. Nem elégedhetik meg azzal, hogy az életfenntartáshoz szükséges javakat napról-napra szerezzék meg, csak úgy, mint az állat. Ez bizonytalanná tenné életét. Értelménél fogva tehát joga van arra, „*hogy a jelenben élve a jövődőről is*

gondoskodjék”. Hogy hosszabb, előre megállapított, tervszerű munkával szerezze meg az életre szükséges dolgokat, így például szántania kell, hogy hosszú hónapok multával kenyeret kapjon a földtől; őserdőket kell kiirtania, hogy ebből mívelhető föld váljék: vizek folyását kell megszabályoznia, hogy földjét be ne hordja az iszap. Az embernek tehát joga van magántulajdonul bírni nemcsak az életfenntartáshoz szükséges dolgokat, hanem azon javakat is, melyekből huzamos, rendszeres munkával szerzi meg életfenntartásának szükségleteit, mert különben ezeket meg nem szerezhetné s az élethez való jogát nem érvényesíthetné, így történt az első birtokbavétel a természeti jog alapján.

Ugyancsak a természeti jog írja elő, hogy az *örökség* is jogot ad a magánvagyonra, a magántulajdonra. A természeti törvény kötelességévé teszi a szülőknek, különösen pedig az atyának, hogy gyermekeit nemcsak mindennel ellássa, ami életükhöz szükséges, hanem az atyának kötelessége gyermekei jövőjéről is gondoskodni. Ezt a kötelességet pedig nem teljesítheti jobban, célszerűbben, mintha azt a vagyont, melyet ő örökölt vagy szerzett, gyermekeire hagyja. Minthogy pedig ez a vagyon az atya jogos magánvagyonát képezte, jogos magánvagyonra lesz az a gyermeknek is. Mert a gyermekben folytatódik a szülők élete s így benne folytatódnak a szülők jogai is.

Még inkább kitűnik a magánvagyon jogos volta a szerzett vagyonra nézve. A munka bére, a munka gyümölcse ugyanis a szociáldemokrácia tanítása szerint is a munkás magántulajdonát képezi. De ha valaki munkabéréért megtakarítja, összegyűjtögeti s azon házat, földet vesz, nem történik egyéb, mint hogy a munkabér egyik alakja más alakká, más formává változik át. Ha tehát a munka bére jogos magántulajdonom volt pénz alakjában, akkor jogos magántulajdonom marad az ház, föld alakjában is.

A magánvagyon, a tulajdon tehát természeti jogon, természeti törvényeken alapszik s azért megtámadni, lerombolni, ellene izgatni, jogosságát kétségbe vonni nem szabad senkinek.

De a magánvagyon ezenfelül még szent és örök isteni törvények is védik. A tízparancsolat VII. parancsolata azt mondja: Ne lopj! Tehát a más vagyont elvenni, elrabolni, más vagyonában megkárosítani nem szabad. A X. parancsolat pedig azt hirdeti: Felebarátodnak se házat, se mezejét meg ne kívánjad. Tehát nemcsak elvenni nem szabad, de még megkívánni sem. Még a gondolatnak, a kívánságnak is távol kell lennie tőlünk, hogy felebarátunkat jogos tulajdonában megtámadjuk, azt tőle irigyeljük.

Szent és isteni törvények ezek, melyeket bűn nélkül áthágni nem lehet; melyeket megváltoztatni, eltörölni nem képes emberi hatalom; melyeket megtámadni, kétségbe vonni lázadás az Isten ellen.

A magánvagyon, a tulajdon továbbá azonkívül hogy jogos, az emberre, a társadalomra nézve egyenesen *szükséges* is. Az emberiség előhaladása, fejlődése, művelődése jórésztben a magántulajdonon alapszik. Mikor az emberek közül valaki legelőször kerített el magának egy darab földet s kimondva a nagy szót: „ez az enyém”, mívelni kezdte azt, abban a percben kezdődött meg az emberi művelődés. Mert az isteni parancs mellett: „arcod verejtékével...” nincs nagyobb indíték, ösztönző erő az igazi, a kitartó, a megfeszített munkára annál a tudatnál, hogy ennek a munkának minden eredménye, sikere, haszna az enyém, gyermekeimé, családomé, akikért a természet szava szerint is legelső sorban tartozom dolgozni.

Vannak kétségen kívül egyes nagy lelkek, kik a krisztusi tanoktól lelkesítve, Krisztus szeretetétől hevítve le tudnak mondani mindenről, elfelejtik magukat, kilépnek magukból s mindenkinek mindene lesznek. Ezek a szeretet szentjei, az irgalom apostolai, a szegénység, a lemondás hősei, ők megmutatják nekünk, mily gyönyörű az emberi lélek, mily magasra tud felrepülni, ha szereti az Istent.

De mi legtöbbször bizony olyanok vagyunk, úgy vagyunk alkotva, hogy legelső sorban magunkért dolgozunk. A buzgóságra, a szorgalomra, az erőkifejtésre, a verejtékezésre,

egyéniségünk, találékonyságunk, tehetségeink teljes kifejtésére az indít, az hajt, az ösztönöz, hogy ennek a nagy erőfeszítésnek elsősorban mi látjuk hasznát. Mert töröljük csak el a magánvagyonot, hozzuk be a közös munkát, az emberiség rögtön megindul visszafelé. Erre példát, sajnos, éppen a közelmúltban találhatunk, még csak a szomszédba sem kell mennünk; csak gondoljunk vissza 1919-re, milyen gyönyörűséges közös termelés folyt Magyarországon! Ilyenkor mindenki így érvel: miért dolgozzam többet, mint más; miért dolgozzam jobban, tökéletesebben, mint más; miért dolgozzam én a megfeszülésig, míg más lusta és renyhe, ha ennek a munkának nem terem számomra semmi gyümölcse?

A szociáldemokrácia tehát, mikor a tulajdon, a magánvagyon eltörlését akarja, *beleütközik a természeti jogba, megtámadja az isteni törvényt, tagadja a keresztény vallás tanítását s vét az egész emberiség érdekei ellen.*

*

A demokrácia azonban szentül hiszi, hogyha ez a változás bekövetkezik, ha megdől a magántulajdon s meglesz a közös termelés, megváltozik a társadalom képe egészen, megszűnnek a bajok és igazságtalanságok. Az emberi közösség egy új formája, új alakulata jön létre, aminő még nem volt soha. Ez már nem lesz állam a szó mai értelmében, hiszen a mostani államra csak azért van szükség, hogy a magántulajdont védelmezze. Ez, mint Kautsky írja: „egy óriási termelővállalat” lesz, az egész világra kiterjedő „egyetlen gazdasági szövetkezet”. Az államok eltűntével leomlanak a válaszfalak népek, nemzetek, országok között s megszületik az internacionálé, a nemzetköziség. Még álomnak, mesének is merész. Ehhez nem emberek, de szentek, angyalok kellenek!

De a szociáldemokrácia tovább megy álmodozásában.

Ebben a szociális társadalomban aztán mindenkinek ki lesz szabva a munkája s mindenki részesül a munka eredményében. Hogy azonban ez a munkakiosztás miként fog történni, hogy a munka eredménye miként lesz elosztva, erre a szociáldemokrácia programja nem nyilatkozik határozottan. Ezt a jövőre bízva. Pedig ezt nagyon jó volna tudni, hiszen voltaképpen ettől függ, hogy életképes volna-e az ilyen társadalom. De hát „mi olyan párt vagyunk – mondotta Bebel a német birodalmi gyűlésben – mely folyton tanul s nem hiszi azt, hogy egy ma hirdetett állítás, egy ma helyesnek tartott nézet örökre kétségtelen és csalhatatlan marad”. Kedves Bebel elvtárs, itt kilóg a lóláb; mert ha így áll a dolog, akkor a magánvagyon eltörlése után egy szép napon arra ébredhet a boldog szocialista társadalom, hogy a vezérek hirtelen meggondolják magukat, visszaállítják a magántulajdont és mindjárt meg is tartják maguknak a legjavát s a legnagyobb részét, mint ahogy ezt az orosz példa is bizonyítja már részben.

Azt hiszi a demokrácia, hogy ebben a szociális társadalomban meglesz minden földi jó, amit csak kívánhatunk. Megszületik az egyenlőség, mert el fog tűnni minden vagyoni különbség. Nem lesz munkaadó és munkás, nem lehet kizsákmányolni senkit. Megszűnnek az osztályok, megszűnnek az osztályharcok. Az igazi egyenlőség jön létre, egyenlőség a javakban és jogokban. Megszületik a szabadság, nem leszünk többé alávetve se a munkaadónak, se a gépeknek, se a tulajdon érdekében hozott állami és vallási törvényeknek, egyedüli törvényünk lesz a szolidaritás s csupán a közösség, a társadalom ellenőrzése alatt fogunk élni. A szocialista társadalomban – mint már mondtuk – nem lesz állam, de nem lesz vallás sem. Az Istenre csak a szegényeknek volt szükségük. A szociáldemokratáknak nincs. De viszont a szocialista társadalomban szerencsére nem lesznek szociáldemokraták sem. „A szocialista társadalom létrejöttével – írja Bebel – a proletariátus önönmagát is megszünteti, mert megszüntet minden osztálykülönbséget és minden osztályellentétet.”

Ilyen lesz az a szocialista társadalom. A boldogság és béke, az öröm és a jólét országa. Azért nevezi magát „világmegváltó” szociáldemokráciának.

Merőben istenkáromlás! Nem Az, aki a keresztfán meghalt, hanem a szociáldemokrácia fogja megváltani a világot? Láttuk, milyenek ígérkezett ez a megváltás nálunk 1919-ben s látjuk, milyen ez a megváltás a maga valóságában szegény orosz testvéreinknél!

II. A szociáldemokrácia útja a szocialista társadalomhoz: forradalom, felforgatás. Mit kell keresztény embernek erről a harcról tartania?

A szociáldemokrácia a magántulajdon romjain a kollektív, a társadalmisított termelés rendszerét akarja fölépíteni, hogy ezzel egy új, a mainál szerinte sokkalta jobb társadalmi rendet teremtsen meg, a szocialista társadalmat.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés: hogyan, mily eszközökkel akarja a szociáldemokrácia ezt a célt elérni?

A szociáldemokrácia tudósai erre azt válaszolják, hogy ez a nagy változás maga-magától is be fog következni. Marx tanítása szerint minden gazdasági rendszer oly állapotokat teremt, melyből szükségszerűleg a következő gazdasági rendszer fejlődik ki. És pedig éppen ellenkezője a fennálló gazdasági rendszernek. A tőke uralmából, vagyis kapitalista rendszerből is tehát szükségképpen a kollektív termelés fog kialakulni. „A szociáldemokrácia tehát – mondja Bebel – a mai polgári társadalom természetszerűen szükséges terméke.”

Ez a nagy átalakulás pedig így fog bekövetkezni: A kapitalizmus önmagát teszi tönkre. A magánvagyon fokozatosan mind kevesebb magánbirtokos kezébe kerül, végre az egész vagyon csak néhány emberé lesz. Emiatt a proletárok száma egyre nő, a nép pedig rettenetesen elszegényedik. Ez végre is társadalmi összeomlásra vezet. A proletariátus annyira megnövekedik, hogy kezébe veszi a hatalmat az államban, a termelésben s ezzel átalakítja az egész társadalmat.

Csak hogy hát ennek a szükségszerű összeomlásnak ideje így nagyon bizonytalan. Lehet, hogy nagyon messze van még s csak unokáink unokái fogják megérni, ha ugyan megéri valaki. Addig pedig sem a szociáldemokrata vezérek, sem a munkások nem akarnak várni. Azért a szociáldemokrácia azt tanítja, hogy ezt a nagy feladatot magának a proletariátusnak kell mielőbb megvalósítania és pedig a szervezett harc útján.

Marx Károly már legelső munkájában, a „kommunista kiáltvány”-ban harcra szólítja föl a munkásokat, különösen a gyári munkásokat, hogy döntsék meg a mai társadalmi rendet s vívják ki a proletárok uralmát. Ennek a nevezetes könyvnek lapjairól hangzott föl legelőször a forradalmi propaganda szava, valamint itt szólalt meg legelőször a nemzetköziség szava is: „Világ proletárjai egyesüljete!”

Ez a harcra hívó szó azóta végigzúgott az egész világon, megmozgatva a proletárok millióit s a harc eszköze, módszere lett a szociáldemokráciának.

Harcolni kell pedig a megszervezett munkásságnak egyrészt a tőke ellen, hogy a végső győzelem kivívásáig is mennél több jogot, engedményt kényszerítsenek ki maguknak, de különösen harcolniok kell a politikai hatalomért, hogy kezükbe kerítve az államhatalmat, valósíthassák meg céljaikat.

Az erfurti program azért világosan kimondja: „*A munkásosztály sohasem fogja elérni azt, hogy a termelőeszközök közbirtokká legyenek, hacsak a politikai hatalmat magához nem ragadja*”.

Így lesz a szociáldemokrácia politikai párt. Így kerülnek a szociáldemokrácia programjába ezek a követelések: általános, titkos választójog, egyesülési és gyülekezési szabadság stb. stb., melyek részint arra valók, hogy a pártot politikai hatalomhoz juttassák, részint arra, hogy már most olyan intézményeket, olyan viszonyokat létesítsenek, melyek a szocialista társadalomban is meglesznek, mint a nők jogegyenlősége, a felekezeti iskolák eltörlése stb.

A szociáldemokráciának ez a harca osztályharc. Osztályharc azért, mert „a termelésben gazdaságilag azonos működést kifejtő egyének harca a többi társadalmi osztály ellen. És osztályharc azért, mert alapja az osztályöntudat, hogy a munkásság az új világ előfutárja, az emberiség boldogságának megteremtője. Hogy a munkásosztálynak kell – mint Lassalle szocialista író írja – uralkodó osztállyá lenni, a maga alapelvét az egész korszak alapelvévé emelni, a maga eszméjét az egész társadalom irányító eszméjévé tenni és az egész társadalmat a maga fölfogása szerint átalakítani”.

A szociáldemokrácia eme harca továbbá *forradalmi harc*. Forradalmi azért, mert az egész mai társadalom, állam, vallás, haza felforgatására, romba döntésére irányul. Forradalmi azért, mert a harcban, a harc eszközeinek megválogatásában nem kötelezi őt semmiféle törvény. Se emberi, állami, se erkölcsi, isteni törvény. A szociáldemokrácia számára ilyenek nem léteznek. De minnek is volnának? „A modern társadalomban – írja Bernstein – a munkásság összessége nincs a múltnak semmiféle hagyományához vagy intézményéhez hozzákötve.” Tehát szabadon felrúghatja az állam minden törvényét. „A munkásság – írja ugyanaz – ellenségesen is szembeállhat az állammal, sőt bizonyos esetekben szembe is kell állnia.” Az egyház, a vallás törvényei ellen meg éppen tartozik harcolni. Liebknecht, a német szociáldemokrata párt egyik vezére, ezeket mondta: „Nekünk szocialistáknak szent kötelességünk a hitet minden erőnk megfeszítésével kiirtani. Az a szocialista, aki nem áll az ateista, vagyis istennélküli propaganda szolgálatában, nem méltó nevére”.

S hogy a szociáldemokrácia harcának ezt a forradalmi jellegét soha el ne felejtse, a vezérek újra és újra fülébe súgják azt a gyöngéd figyelmeztető szót, amit Lassalle intézett a munkásokhoz: „A legális úton való reformálásnak megvan az a hátránya, hogy hosszú időn át sem bír célt érni, míg ellenben a forradalmi út gyorsan és erélyesen vezet a kitűzött célhoz”.

Hát persze, hogy gyorsan ...

És hogyan toborozza, hogyan szervezi, hogyan készíti elő a szociáldemokrácia munkáshadseregét erre a mindenre kész forradalmi háborúra? Ők úgy mondják, forradalmosítják a lelkeket. Igen, forradalmosítanak. Milliók szívében fölgyújtják az irigység, a harag, az elkeseredés tüzet a gazdagok ellen; milliók lelkében lerombolják a hitet, a vallást; milliók szívéből kitépik a haza, a szülőföld képét. Hiszen tudják, mennél több millió kéz szorul ökölbe a gyűlölség, az elkeseredés miatt; mennél több millió lélek vérzik a távozó Isten után maradt fagyasztó ürességtől; mennél több szívben halványodik el a haza szeretete, annál erősebb lesz az az ökölcsapás, mellyel a vörösember egyszer majd lesújt erre a korhadó társadalomra, hogy annak romjain a *szociáldemokrácia vezérei jussanak hatalomhoz és jóléthez*. Vagy talán nem ezt bizonyítja a szomorú emlékű kommunista uralom Magyarországon?

Ha pedig a forradalmosítás nem használ, akkor jön az erőszak. Aki be nem lép a szakszervezetbe, aki be nem lép a pártba, nem olvassa a pártújságokat, nem kap munkát. Ha tetszik, meghalhat éhen. Ha enni akar, adja el lelkét, hitét, meggyőződését egy darab kenyérért. Az ókor rabszolgáinak csak a testét kínozták. A fehér rabszolgotartók a lelket feszítik kínpadra.

Így vívja harcát a szociáldemokrácia a politikai hatalomért.

Az a másik jelző tehát, melyet oly büszkén szokott használni, méltán megilleti őt: forradalmi szociáldemokrácia.

*

Vizsgáljuk most a szociáldemokráciának a meglévő társadalmi rend ellen intézett támadását a keresztény világnézet szempontjából.

A szociáldemokrácia *harc* útján akarja elérni céljait. Evégből erős hadsereggé szervezi a proletárokat, aztán harcba vezeti őket. Először a tőke ellen, hogy mennél nagyobb bért, jobb

anyagi helyzetet, kedvezőbb viszonyokat harcoljanak ki maguknak. Aztán politikai párttá szervezi tömegeit, politikai harcot indít, hogy mennél nagyobb részt foglaljon el az állami hatalomból, míg majd az egész állam hatalmába kerül.

Erre a harcra csak azt mondhatjuk: *helyes és jogos*. Helyes és jogos a *keresztény erkölcsstan* alapján is. A keresztény erkölcsstan nem tiltja senkinek, hogy több bért, több jövedelmet, emberibb életet ne kívánjon, ne iparkodjék kivívni magának. Sőt *parancsolja* azt. A keresztény erkölcsstan parancsolja, hogy minden ember dolgozzék teljes erővel, teljes odaadással anyagi jobbléért, helyzetének javításáért s vagyongyűjtés céljából. A keresztény erkölcsstan megengedi és akarja, hogy az egész világot szolgálatunkba hajtsuk s annak javait felhasználjuk. A keresztény erkölcsstan akarja, hogy a művelődés folyton előbbre haladjon, hogy a milliók is kultúréletet éljenek.

Azért az a hármaskövétel, mit a szociáldemokrácia úgy szeret hangoztatni, az a „jobb lakás, jobb ruha, jobb táplálkozás” *nem a szociáldemokrácia találmánya*, nem is az ő kiváltsága tehát. *Ezeket kívánjuk mi is*, követeljük mi is, *ezekért harcol régen a keresztény munkásság* is. Csakhogy mi nem vagyunk olyan hangosak. Mi valahogy magától értetődőnek tartjuk ezt, mert minékünk szívünkbe van írva az isteni parancs: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat”.

Ugyanezt mondhatjuk a politikai harcról is. Helyes és jogos. Minden embernek joga, sőt kötelessége érdeklődni az állam ügyei iránt; joga van magának politikai jogokat szerezni; minden elv, nézet, meggyőződés jogosítva van arra, hogy a parlamentben, a törvényhozás házában képviselve legyen, hogy mint politikai párt szervezkedjék s mint ilyen a teljes politikai és állami hatalom elnyerésére törekedjék. Elvégre is a politikai hatalom megszerzése minden pártnak a végső célja.

De akár az anyagi jóléért, akár a politikai hatalomért folytatott harcot csak törvényes úton, törvényes eszközökkel szabad megvívni.

Nem szabad tehát úgy harcolni, hogy sárba tiporjuk a tekintély elvét, hogy megtagadjunk minden isteni és emberi hatalmat és nem törődve a törvényekkel, erkölcsileg meg nem engedhető fegyverekkel harcoljunk s az egész állami, társadalmi rend felforgatásával akarjuk megvalósítani céljainkat. A szociáldemokrácia harca azonban ilyen. Forradalmi harc, felforgatás.

Minden hatalom e világon, akár vallási, akár állami, közvetlenül vagy közvetve Istentől származik. Azért mondja az Apostol: „*Nincs hatalom, hanem csak Istentől, amelyek pedig vannak, Istentől rendeltettek*”.

A hatalomnak, éppen azért, mert Isten a forrása, engedelmeskedni tartozunk. Azért int az Apostol: „*Engedelmeskedjete a hatalomnak, nemcsak a büntetés miatt, hanem a lelkiismeretért*”.

A szociáldemokrácia nem ismer semmi hatalmat. A vallási hatalmat pedig egyenesen megtagadja, törvényeit, igazságait megveti, kigúnyolja. Az állami hatalomnak nyíltan szemébe vágja, hogy a tömeg erejét bármikor felvonultathatja az állam ellen. Eszközeiben nem válogató: sztrájkjai sokszor sértik a közérdeket, gyűlésein káromló szavakkal támad mindent, egyesületei az izgatás fészkei. *Nyíltan bevallott célja az egész mai társadalmi és állami rend összerombolása.*

A szociáldemokrácia harca tehát valóban forradalmi harc.

Sőt még ennél is rosszabb, veszedelmesebb. A szociáldemokrácia felszabadítja a tömeg lelkében az állatot s annak legrosszabb szenvedélyeit. A szociáldemokrácia a durvaság minden eszközével, az erőszakoskodás találékonyságával fölébreszti a tömeglélek legalacsonyabb ösztöneit, hogy megvessenek mindent, ami szent és nagy, ami az embert jobbá, nemesebbé teszi. *A szociáldemokrácia milliók szívéből kitepi a hitet, kényszeríti őket arra, hogy istentagadók legyenek, kiöli belőlük a haza szeretetét s fölgyújtja szívükben a harag, az elkeseredés, a gyűlölet tüzet.*

Szóval a szociáldemokrácia ebben a harcban minden lehetőt elkövet, hogy az emberek lelkét hitetlenné, istentagadóvá, erkölcsstelené, durvává, gyűlölködővé, vagyis mennél rosszabbá legye.

Sátáni harc!

Így a pokol harcol az Isten ellen! Mert ha áll az a közmondás – pedig áll –, hogy madarat tolláról, embert barátjáról lehet megismerni, ugyan kinek a barátja, csatlósa, fegyverhordozója, aki a pokol fegyvereivel harcol, ha nem a pokol uráé, a sátáné?

III. Mire alapítja tanítását a szociáldemokrácia? A tudományos szocializmus. Mit szól ehhez az igazi, krisztusi keresztény tudományt?

A szociáldemokrácia tanításából eddig a következőket ismerjük: 1. A magántulajdon romjain meg kell alkotni a közös, a kollektív termelést. 2. A közös, a társadalmisított termelés meg fogja változtatni az egész társadalmat. 3. A kollektív termelés a mai kapitalisztikus rendszerből szükségképpen ki fog fejlődni s jobb lesz az előbbinél.

Ha miéértjéted, a szociáldemokrácia ezt feleli: mindez a tudományon alapszik. Tudományosan be lehet bizonyítani, élettapasztalaton alapuló következtetéssel be lehet igazolni. És megalkotja a tudományos szocializmust, a szocializmust mint tudományt. Alapja, rendszere a Marx által felállított híres elmélet: *a történelmi materializmus, vagyis anyagelvűség.*

Mi is ez a történelmi anyagelvűség (materializmus)? Ez egy tanítás, sőt több: hitvallás! Ez a szociáldemokrácia legszentebb vallása. Hogy milyen lehet ez a vallás, azt abból állapíthatjuk meg, ha utána járunk: kitől, honnan ered és mit tanít. A szociáldemokráciának ez a hitvallása három ember aligha józan és jóhiszemű tanításának összehorolásából származik. A három ember közül az első egy Hegel nevű filozófus (bölcseledő), aki igen sok furcsa, tudományos szempontból lehetetlen dolgot állított; a második egy Darwin nevű természetfilozófus, akinek tanítása szerint az ember ősapja majom volt; a harmadik pedig maga Marx, a szociáldemokrácia prófétája.

Most lássuk, mit tanít ez a három okos ember, ha összeteszi az eszét?

Itt van, olvasd!

Isten nincs, lélek nincs, halhatatlanság nincs, csak anyag van. Anyag minden, anyag az ember is. Nincs benne más állandó és lényétől elválaszthatatlan tulajdonság, csak az önfenntartási és fajfenntartási ösztön. Éppen úgy, mint az állatban. Minden más benne változó és viszonylagos, vagyis a körülményekhez és egyénekhez képest változó.

Az önfenntartási ösztön azután munkára, javak termelésére kényszeríti az embert. Az ember termel, mert ha élni akar, ennie kell. A termelés és különösen az elosztás különböző módjai és rendszerei szerint alakulnak ki, azután az ember összes életnyilvánulásai, legyenek azok akár anyagiak, akár szellemiek, értelmiek vagy érzelmiek, tudatosak vagy ösztönszerűek.

Ami más szóval annyit tesz, *hogy úgy a jelen társadalomban, mint végig az egész emberi történelem folyamán összes értelmi, érzelmi, tehát jogi, politikai, vallási eszméink, viszonyaink, intézményeink mind, az illető kor termelési és elosztási viszonyaitól függenek, sőt egyenesen abból származnak.*

Mind az, amiben az ember századokon keresztül hitt, amiért lelkesedett, amiért kész volt meghalni és meg is halt, a gazdasági erők eredménye. Szellemi, politikai, vallási életünk csak függvényei a gazdasági fejlődésnek. Azért mondja Engels a „kommunista kiáltvány” egyik jegyzetében: „Az egész történelem nem más, mint a zsákmányoló és zsákmányolt, az uralkodó és leigázott osztályok harcának leírása a társadalmi fejlődés különböző fokozatain”.

Ezért válik például szükségessé a mai termelési rendszerben az állam. Nem azért van állam, mert az Isten társas életre teremtette az embert, nem is azért, mert az államok önakaratukból tömörültek állammá, hanem, mert a mai termelési rendszer mellett osztályok alakultak. A gazdagok, a tőkés osztályának szüksége van államra, hogy vagyonukat, előjogaikat megvédje a szegények, az elnyomottak ellen. A szocialista szólásmód szerint, az állam bakter. Bakter, aki védi a „szent tulajdont” a proletárokkal szemben.

A vallás hasonlóképpen a gazdasági viszonyok függvénye, sőt a gazdasági viszonyok eredménye. „A vallás – Marx szerint – nem más, mint a nép törekvése valamely képzelt boldogság elnyerésére.” Ez a törekvés pedig tisztán gazdasági viszonyokból származik. Most szükséges a vallás a szegényeknek, az elnyomottaknak, hogy legalább a képzelt boldogsággal, a mennyországgal vigasztalhassák magukat a földi élet szenvedései között. Ha a szociális társadalom majd megadja nekik a földi boldogságot, nem fognak kívánczolni a mennyei boldogság után. A szocialista társadalomban magától megszűnik minden vallás. Bebel ezért káromló ajakkal ezt mondja: „Nem az istenek alkotják az embert, hanem az ember maga magának alkotja az isteneket és az Istent”.

A szociáldemokrácia Marx által hirdetett evangéliuma, vallása tehát ez: „az anyagi termelés átalakulásával a szellemi is átalakul”.

„Kell-e ennek megértésére mélysegebb belátás?” – kiált fel Marx a „kommunista kiáltvány”-ban.

Hiszen, szerinte, olyan egyszerű a dolog. „A termelőeszközök és erők változásával és alakulásával megváltoznak, átalakulnak ama társadalmi viszonyok is, amelyekben az egyének termelnek, a társadalmi termelés viszonyai. A termelés viszonyainak együttessége alkotja ugyanis azt, amit társadalmi viszonyoknak, társadalomnak nevezünk.”

De ha ez mind így igaz lenne, akkor természetesen a mai termelési rend megváltoztatása s a kollektív termelés behozatala csakugyan meg fogná változtatni a mostani társadalmat, a mai társadalom összes viszonyait.

Ezek megállapítása után Marx a gazdasági törvények kifejlődését veszi vizsgálat alá, a gazdasági fejlődés törvényeit kutatja.

Elméletének ebben a részében is az anyagelvűség (materializmus) alapján áll s ebből indul ki.

Csak anyag van a világon. Az ember is anyag. Az anyag állandó mozgásban van. Ez a mozgás aztán, az anyagot fölépítő apró testecskék, az elemek bomlása és egyesülése folytán új létezőket hoz létre, vagyis fejlődik. Ez a fejlődés pedig azzal a sajátossággal bír, hogy visszaesést sohasem mutat, hanem állandóan magasabb rendű alakot ölt.

Ez az elmélet nyilvánvalóan nem más, mint a darwini fejlődéstan (evolúció) alkalmazása a gazdasági rendre. Amint az ember a Darwin-féle fejlődési elmélet szerint a majomtól származott és a legkezdetlegesebb állapotból, a létért való harc és a kiválás által a mai magaslatig fejlődött, éppen úgy állandó, szükségképpeni és fokozatos fejlődésben vannak az ember anyagi és gazdasági körülményei is.

Ezek alapján a gazdasági fejlődés törvényei Marx szerint a következők:

A gazdasági fejlődés *fokozatos*.

A gazdasági fejlődés folyton *előre haladó*. A következő állapot mindig jobb, tökéletesebb, mint az előbbi volt.

A gazdasági fejlődés *szükségszerű*, szükségképpeni. Minden gazdasági rendszer olyan állapotokat teremt, melyből szükségképp a következő, vele ellentétes rendszer fejlődik ki és csakis az fejlődhetik ki. A következő fejlődési fokozat tehát előre meg van határozva az azt megelőzőben. Akármit csinálnak is az emberek, vaskényszerűséggel csak ez következhetik.

Tehát a mai kapitalista termelési rendre szükségképpen a kollektív termelési rend következik s ez jobb, tökéletesebb lesz az előbbinél.

Hogy mit szól mindezekhez az igazi tudomány, majd látni fogjuk.

Mikor a szociáldemokrácia meghatározza a célját, amit elérni akar: gazdasági rendszert állít föl.

Mikor harcra indítja a proletariátust: politikai párttá lesz.

Mikor a történelmi materializmus útján tudományosan akarja beigazolni tanítását: tudománnyá lesz. Sőt több ennél. Mindent átfogó, mindenre kiterjedő világnézet; vallás.

Ha azt mondom: keresztény vagyok, ez azt jelenti: hiszek az Istenben, a Jézus Krisztus tanításában. Célom, rendeltetésem az örök élet, az örök boldogság, amelynek soha sincs vége.

Ha azonban Marx tanítását, anyagelvűségét elfogadom és azt mondom: szociáldemokrata vagyok, ez azt jelenti: nem hiszek Istenben, nincs lelke, nincs halhatatlanság, célom a földi jólét, amelyre a megsemmisülés következik.

Most pedig nézzük meg közelebbről és vizsgáljuk meg ezt a tudományos szocializmust.

A szociáldemokrácia, mint láttuk, azt tanítja, hogy a mai kapitalisztikus termelési rendet okvetlenül, szükségképpen fel fogja váltani a kollektív termelési rend s ez okvetlenül meg fogja változtatni az egész világot, az ember összes társadalmi, állami, vallási viszonyait és vele elkövetkezik a földi paradicsom, a béke, a boldogság országa.

Ez elvitathatatlanul szép mondás, de azért csak egy állítás, ígélet; aki akarja, hiszi, aki nem akarja, nem hiszi. Azért a szociáldemokrácia, hogy ezt a csábító ígéletet a munkásokkal elhitesse, arról őket meggyőzze, ezt a tanítást fejükbe verje, vérükké tegye, a tudományhoz fordul s az anyagelvű (materialista) filozófia alapján megalkotja a tudományos szocializmust.

A tudományos szocializmusnak két nevezetes elmélete van: a történelmi materializmus és a gazdasági fejlődés törvényei.

A történelmi materializmus azt tanítja, hogy egy új termelési rend, új gazdasági rendszer okvetlenül megváltoztatja az ember összes viszonyait. Ez így volt, így történt mindig az emberi nem fejlődésének, az ember történelmének egész folyamán. A múltban és a jelenben az ember egész világa, értelmi és érzelmi, társadalmi, politikai, állami, vallási eszméi, intézményei mind-mind a különböző termelési módok következményei. A gazdasági rendből indulnak ki, a gazdasági rend szerint fejlődnek, alakulnak. Egész szellemi, erkölcsi, társadalmi életünk tehát a gazdasági rend függvénye és terméke. Az állam és vallás sem más, mint a gazdasági erők eredménye.

De miért van ez így? A materialisztikus alapon álló szociális tudomány ezt így magyarázza meg: Azért, mert az ember pusztán csak anyag. Az embernek csak egy lényeges, állandó, tőle elválaszthatatlan tulajdonsága van: az önfenntartási és fajfenntartási ösztön. Ennek az egy lényeges tulajdonságának hatalma alatt áll, ez az egy természetéhez tartozó törvény irányítja minden életműködését, minden megnyilvánulását.

Ez az önfenntartási ösztön indítja aztán az embert a termelésre. Ennie kell, tehát termel. S miután ezen ösztönön kívül egyéb lényeges tulajdonság nincs az emberben, a termelés különböző módjai szerint alakítja ki aztán az ember az ő egész világát, ezen termelési rend szerint fejlődnek, módosulnak minden egyéb fogalmai, nézetei és életviszonyai. A vallás is tehát nem egyéb az ember életében, mint a termelési rendszerek eredménye. Ha a gazdasági rendszer megváltozik, megváltozik a vallás is és lehet olyan gazdasági rendszer, melyben egészen eltűnik, megsemmisül.

*

Lássuk most ezeket a fennen hangoztatott szociáldemokrata igazságokat az igazi, krisztusi keresztény tudomány világánál.

A tudományos szocializmusnak ez a tanítása nem áll meg az igazi tudomány előtt és tudományosan semmivel sem bizonyítható. A filozófia, a lélektan, a történelem az érvek egész sorozatát nyújtják számunkra ennek a tanításnak a megcáfolására. Mi most nem sorolhatjuk fel azokat, hiszen nem írunk tudományos munkát. Csak egy igazságra, egy *tényre* mutatunk rá, mely megdönti az egész elméletet.

Igen, a nagy világegyetemben minden, az anyag legkisebb részecskéje is örök, változatlan természeti erők, törvények hatalma alatt áll. Ezek a törvények működnek benne és általa. Ezek a törvények módosítják, változtatják, tartják fenn vagy semmisítik meg, hogy az anyag

más formájává változtassák át. Ilyen örök természeti törvények hatalma alatt áll a szerves világ is.

És ennek a nagy, óriási anyagi világnak nincs egyetlen részecskéje sem, mély képes volna a maga természeti törvényeivel szembe szállani, ezeknek a törvényeknek nem engedelmeskedni. A magasba földobott kő okvetlenül vissza fog hullni a földre, nem maradhat a magasban. A tél jégpáncéllal zárja el a patak tükörét, nem ringathatja kebelén tovább a csillagok ezreit. S a fenyő, melyről Heine énekelt, sohasem érheti el a pálmát.

De az ember és egyedül az ember képes arra, hogy feltámadjon a saját természeti törvényei ellen. Azt mondják, az ember anyag. Anyagi lényegéből kifolyólag egyetlen állandó, változatlan, tőle elválaszthatatlan tulajdonsága van: a fajfenntartási és önfenntartási ösztön. S az ember fellázad a fajfenntartási ösztön ellen. Nem engedelmeskedik neki. Szent, magasztos célokra függeszti szemét, papnak vagy apácának megy és korlátok közé szorítja, megfékezi, egészen kitépi magából a fajfenntartási ösztönt. Már nincs benne, már nem létezik számára. Megsemmisült. Ha nehéz, ha fáradságos úton is, de hány ezren jutnak el odáig – Istenért. Vagy itt van az önfenntartási ösztön. Erős, hatalmas, szinte legyőzhetetlen törvény. Az éhség kínjai közt lopni, rabolni, ölni megy az ember. És mégis vannak sokan, kik elhagyva mindent, elmennek a sivatagokra, őserdőkbe, hirdetni – Krisztust. Tudják, a biztos halál vár ott rájuk, de nekik az ösztön, az anyag nem parancsol. Van, aki odamegy a ragályos beteghez, magához öleli őt s megtörli lázas homlokát, megcsókolja fekélyeit. Holnap ő is meghal. Nem baj. Krisztusért tette. Sőt az ember a kétségbeesés, az elkeseredés, a reménytelenség sötét perceiben képes széttépni, összetörni, megsemmisíteni önmagát.

Ám, ha az ember csak pusztá anyag, hogy lehetséges mindez? Mert, ha az ember pusztán anyag, akkor olyan anyag, amely fellázad saját törvényei ellen, megtagadja az engedelmisséget saját törvényeinek: anyag, amely lerombolja, összezúzza, megsemmisíti önmagát. Lázadó anyag! Ugyan, ki hallott arról, hogy valakinek a kezében fellázadt mindennapi munkaszerszáma és megtagadta az engedelmisséget? Hogy a fejsze vagy a kapa nem oda sújtott, ahová gazdája akarta? ... Ilyen anyag nincs a világegyetemben, nem is lehet, mert akkor már nem anyag többé.

És éppen ezért az ember sem pusztá anyag. Az anyagon s az anyaghoz tartozó törvényeken kívül van benne más, lényétől elválaszthatatlan, lényéhez állandóan hozzátartozó más tulajdonság is, más valami, más erő: *a szellem, a lélek*.

S ezen az egy tényen aztán megdő az egész történelmi materializmus, vagyis anyagelvűség. Az ember nemcsak anyag, hanem lélek is.

Akkor azonban nem lehet többé azt mondani, hogy az ember egész világa a gazdasági erők kifolyása. Kétségen kívül befolyanak ezek is az ember életviszonyainak, intézményeinek kialakulására, hozzátartoznak azok is az ember életéhez, magyarázzák, jobban érthetővé teszik egyes korszakok s az egész történelem megértését, de nem létrehozói, alkotói az ember összes életviszonyainak. Minden, ami az emberiség életében, történetében, szellemi és erkölcsi, ami nagy és magasztos, ami szép és jó, a lélekből származik. Értelmi és érzelmi világom, eszményeim és vágyaim, költészetem és művészetem lelkem mélyéből fakadnak. A nagy költők: Vörösmarty, Petőfi, Arany, a nagynevű szobrászok, festők alkotásai mind a nemes emberi lélek fenséges megnyilvánulásai. A lélek az alkotó erő, hiszen az égből, magától a jó Istentől származik.

Éppen így nem áll meg a tudomány előtt a tudományos szocializmus tanítása a gazdasági fejlődés törvényeiről.

Ez is a materializmuson alapszik, amihez segítségül jön még a Darwin tana, a darwini kifejlődéses (evolúciós) elmélet s Hegel hamis bölcselkedési módszere. Mindezek összekeveréséből születik meg aztán ez az elmélet, mely a következőket tanítja:

A gazdasági viszonyok fokozatosan fejlődnek, egyik a másikból s a következő mindig jobb lesz, mint az előbbi volt. De ami fő, ez a fejlődés szükségszerű. Minden gazdasági

rendszer olyan állapotokat teremt, melyekből okvetlen a következő gazdasági rendszer fejlődik és pedig szükségképpen, okvetlenül, vaskényszerűséggel. A gazdasági és ezzel a társadalmi fejlődés tehát szükségszerű, előre meghatározott, ki nem kerülhető s nem az embernek célkitűző akaratából folyik.

Ez a gazdasági determinizmus, ami annyit jelent, hogy a fejlődés tőlünk független, sem nem alakítható, sem pedig nem változtatható. Azonban ez az elmélet is csak akkor állhatna meg, ha az ember nem volna más, mint pusztá anyag. Az anyagnak törvényei csakugyan szükségképpeniek. Egyiknek következnie kell a másik után, meg nem akadályozhatók, meg nem változtathatók.

De az ember, mint már tudjuk, nemcsak anyag, hanem lélek is. S az emberi lélekben van egy nagy, hatalmas erő, az akarat, melynek már csak a létezése is kívánja a fejlődés szükségyszerűségét.

Tudom, minden oknak megvan az okozata. Tudom, az okok és okozatok hosszú láncolata végre is oly eredményt hoz létre, melynek csírája már benne volt a legelső okban. De azt is tudom, hogy hatalmamban van széttépni, megszakítani az okok és okozatok eme láncolatát s ezzel a dolgok menetének más irányt szabhatok.

Azt mondja a tudományos szocializmus: a mai kapitalista rendszerből okvetlen, szükségképpen a kollektív termelés fog következni. A tőke néhány ember kezébe jut. A termelés megakad. A tőke önmagát semmisíti meg. De ha az emberi akarat közbe lép, akkor nem így lesz. Az ember megrendszabályozza a tőkét, a tőke felhalmozását megakadályozza, megoszlását elősegíti, a termelők számát szaporítja stb. Szóval a szocialisták által óhajtott pillanat sohasem fog bekövetkezni.

A gazdasági fejlődés tehát nem determinált, nem szükségképpen. A gazdasági evolúció, vagyis kifejlődés, nem a gazdasági erők eredménye, de értelmi és erkölcsi erőktől, az emberi akarattól függ.

A teremtés után az Isten így szólt az emberhez: „Hajtsátok uralmatok alá a földet”. De uralom alá hajtani valamit, uralkodni valami fölött, ehhez lélek kell, ész, értelem, akarat. Van tehát lelkem, van akaratom. Nem vagyok pusztá báb a gazdasági erők kezében, sem labda, mellyel szabadon dobálódznak. Úr vagyok. Akarok, dolgozom; ami nem tetszik, szétrombolom vagy átalakítom. Magam alkotom szellemi, erkölcsi, gazdasági világomat. Ez dicsőségem, emberi méltóságom alapja, de egyúttal a felelősségem is.

A tudományos szocializmus tehát nem állhat meg a tudomány ítélőszéke előtt. A mai kapitalista gazdasági rendszerből nem szükségképpen következik a kollektív termelő rendszer. Jöhet ez is, de jöhet más is. És ha a kollektív rendszer következne is be, ez nem fogja még úgy megváltoztatni az összes társadalmi stb. viszonyokat, mint azt a szociáldemokraták képzelik. Az emberi lélek abban a termelési rendben is maga fogja megteremteni a maga világát.

A szociáldemokrácia újabb vezérei közül sokan ezért teljesen elhagyják már ezeket a Marx-féle elméleteket. Bernstein pl. még elismeri, hogy „a szocializmus okszerű kollektív gazdaságba” vezet, de már annak „világmegváltó” eredményeiről nem szól semmit. Sőt szinte gúnyosan ezt jegyzi meg erre vonatkozólag: „Mindenki kiszínezheti magának a jövőndőt tetszése szerint, mennyire csak fantáziája bírja”. Álmodni még mindig szabad róla.

A szociáldemokrácia azonban nemcsak tudományos elméleteit építi fel a materializmusra, hanem még tovább is megy.

Miután abból a kriptából, melyben az idejüket múlt s rég megcáfolt filozófiai rendszerek vannak eltemetve, újra napvilágra hozta magának a materializmust, azt nemcsak mint tudományos rendszert használja fel, de gyakorlatilag is beviszi az életbe, gyakorlatilag is megvalósítja.

A materialista felfogást, a materializmus tanításait alapelvevé, irányítójává, szabályozójává teszi az emberi gondolkodásnak, az emberi cselekvésnek s az egész életnek.

Így lesz az elméleti materializusból a szociáldemokráciában egy mindent átfogó, mindenre kiterjedő, mindent irányító anyagelvű világnézet, anyagelvű élet, a gyakorlatilag megvalósított ateizmus, istentagadás. Az Isten nélkül való, sőt Isten ellen való élet.

Hitágazatai: Nincs Isten, nincs lélek, nincs örök élet.

Nincs Isten, mert az Istent „az ember alkotja magának”, mert „a vallás csak képzelődés”; Isten, vallás, összes vallási eszméink, intézményeink a gazdasági rendszerek eredményei. Ebből kifolyólag nincs olyan tekintély, se jog, se kötelesség, mely az Istenben bírná forrását.

Nincs lélek, mert „az embernek csak egy lényeges, állandó, tőle elválaszthatatlan tulajdonsága van, az ösztön”. A házasság is csak két ember szerződése; a család csak fajfenntartó intézmény.

Nincs örök élet. Csak a földön élünk. Célunk a földi jólét bármi áron, bárminő eszközökkel. „A mennyországot átengedjük – mint Bebel mondja – a verebeknek.”

Ezt a materialista felfogást, ezt a világnézetet minden szociáldemokratának el kell fogadnia. Rákényszerítik, megkövetelik tőle. Erre tanítják „ifjúmunkás” korától, ezt hirdetik egyesületeikben, szakszervezeteikben, ezt teszik főkötelességévé. „Az a szocialista – tanítja Liebknecht –, aki nem áll az ateista (istentagadó) propaganda szolgálatában, nem méltó nevére.”

Természetes dolog, hogy a szociáldemokrácia, mikor a materializmust világnézetté, sőt életprogrammá teszi, teljes egészében szembekerül a keresztény vallással. Most már nem arról van szó, hogy a szociáldemokrácia egyik vagy másik tanítása ellenkezik a keresztény vallás egyik vagy másik tanításával. Most már arról van szó, hogy a szociáldemokrácia ellenkezik az egész keresztény vallással, az egész keresztény világnézettel.

A materialista világnézet a szociáldemokrácia nagy istentagadása, hitehagyása.
Elszakadás a kereszténységtől.

De hát miért van szüksége a szociáldemokráciának erre a materialista világnézetre, erre a rettenetes ateizmusra? Hiszen a gyárnak, a gépnek, a gépszíjnak semmi közük a valláshoz. Hiszen az a kollektív termelési mód, az sem vallási kérdés. Elvégre, ha az a kollektívizmus csakugyan olyan jó, olyan szükséges, meg lehet azt valósítani minden ateizmus nélkül is.

Vagy talán a tőke ellen való küzdelem lesz könnyebb, sikerebb materialisztikus alapon? Nem. A tőke sötét bűneit, önzését, kapzsiságát, kiáltó igazságtalanságait éppen több hittel, több vallásossággal, az erkölcsi, isteni törvények nyomatókosabb megvalósításával lehetne megrendszabályozni.

Nem, a szociáldemokráciának ahhoz, hogy egy új gazdasági rendet teremtsen meg, hogy a munkások jogait kivívja, hogy a munkások anyagi és szellemi érdekeit előmozdítsa, semmi szüksége sincs, hogy ateista legyen.

Miért ateista mégis? A feleletből, melyet erre a kérdésre kapunk, legjobban kitűnik a szociáldemokrácia jelentősége, fontossága és veszélyessége a kereszténységre és minden vallásra nézve.

A szociáldemokrácia azért ateista, azért terjeszti hívei között s azért követeli meg tagjaitól a materialista világnézetet, mert tulajdonképpen célja: megváltoztatva, felforgatva a mai társadalmi rendet, egyúttal minden vallást annak romjai alá temetni.

A szociáldemokrácia ugyanis nem más, mint egyik alakulata azoknak a szervezeteknek, intézményeknek, politikai pártoknak, melyek ma az egyházat, a vallást ostromolják s a társadalmat végső veszéllyel fenyegetik. Testvére, segítőtársa tehát a szabadkőműveseknek, a demokrata s egyéb progresszív vagy haladó pártoknak külön név alatt, de ugyanazokkal a célokkal.

A munkásságot, a társadalomnak ezt a népes rétegét ugyanis nem lehetett beszervezni a szabadkőműves páholyokba, erre kevés volt a páholy. De a munkásokat nem lehetett bevinni a demokrata pártokba sem, mert azok jelszavai, azok követelései akkor még idegenek voltak a proletárok előtt.

Meg kellett szervezni tehát a külön munkáspártot munkás jelszavakkal, gazdasági célokat hangoztatva, külön szervezetként, de a közös célra, a vallás megtámadására, az egyház ostromára.

Ezt a közösséget bizonyítja az, hogy a szociáldemokrácia, mint politikai párt, legtöbbször együtt harcol a radikális, demokrata pártokkal a közös célokért. Ilyen együttműködés a szociáldemokrata párt részéről más pártokkal el sem képzelhető.

Ezt a közösséget bizonyítja az a körülmény is, hogy a szociáldemokrata párt programjában megtalálhatjuk mindazokat a követeléseket, kívánságokat, melyek a vallás ellen irányulnak, a vallás meggyengítését, visszaszorítását készítik elő. Az állam teljes szétválasztása az egyháztól, a vallásos nevelés eltörlése, a házassági kötelék meglazítása stb. mind megvannak a szociáldemokrácia programjában is, noha e kérdések a munkásságot közelebről nem érdeklik, munkásérdeket ugyanacsak nem képeznek.

Ezt bizonyítják végül a szociáldemokrácia vezéreinek nyilatkozatai is. Maguk a vezérek hirdetik a szociáldemokrácia végső célját: Le az Istennel, le a vallással! „Megüzenjük a hadat Istennek – zúgott végig Németországon a szociáldemokrata harci riadó – mert az Isten a legnagyobb rossz a világon.” „A szocialistáknak szent kötelességük – hirdette Liebknecht – a hitet minden erővel kiirtani.” És Engels parancsa így szól: Istennel végezni kell!

Azért kell a szociáldemokráciának materializmus és hitetlenség; azért öli ki a szociáldemokrácia a munkások százezreinek szívéből a hitet és vallást; azért követeli a vallásoktatás eltörlését az iskolákban s azért követeli elvtársaitól a hittagadást, hogy olyan hadsereget szervezzen meg, amely aztán minden tépelődés, minden lelkiismeretben nyugtalanság nélkül megy neki ennek a harcnak vallás, egyház, Isten ellen.

Mert a végcél az: minden erővel kiirtani a hitet, végezni Istennel.

Ez a szociáldemokrácia lázadása a családi otthon, társadalom, trón, oltár és Isten ellen!

IV. A szociáldemokrácia Marx-féle értékelmélete és ennek cáfolata. Miért van szüksége a szociáldemokráciának erre az elméletre?

A tudományos szocializmus másik nagy büszkesége az értékelmélet. Ez is Marx műve, melyet a „Das Kapital” című munkájában foglalt rendszerbe.

Marx idevonatkozó tanai azonban inkább és kizárólag a gazdaságtan körébe tartoznak, mi itt nem foglalkozhatunk velük. A teljesség okáért azonban néhány tételét föl kell említenünk.

Marx ebben az elméletben azt tanítja, hogy minden tárgynak kétféle értéke van. A használati érték és csereérték. A használati érték azt jelenti, hogy valamely tárgy használatra alkalmas. Ez tehát mindig az illető tárgynak természeti tulajdonságaitól függ.

A csereérték azt az arányt fejezi ki, amely szerint egy tárgy a másikkal becsereélhető. Ez a csereérték kizárólag a munkában bírja alapját. *A munka tehát érték és pedig egyedül a munka „értékképző állag (valami)”*.

„A csereértékben – mondja Marx – egy parányi használati érték sincs.” „Az emberi munka egyetlen csereképző valami.” És Kautsky, Marxot magyarázván, így ír: „Az árucikkeknek egyáltalán csak annyi értékük van, amennyi emberi munkát képviselnek”. Minden áru annyit ér, amennyi munka fekszik benne. Szóval: *a munka az egyetlen érték*.

Igen, a munka érték. Érték, amellyel – mióta elhangzott a paradicsomban az isteni parancs: „arcod verejtékével” ... – örök életet is lehet venni. De vajjon egyetlen érték-e? A csereértéket a használati értéktől nagyon szépen el lehet választani – elméletben. A gyakorlatban azonban a tárgyak *természeti* tulajdonságai is befolyásolják a munka értékét. Azonkívül azok a *természetes* erők is, melyeket az áru elkészítésében felhasználunk, mint a gépek, szerszámok, hozzájárulnak az értéktermeléshez. Vagyis nem lehet mondani, hogy a munka az egyetlen érték.

Aztán melyik az a munka, melynek ilyen értéke van? Marx folyton az izommunkáról, a fizikai munkáról, a proletárok munkájáról beszél. De hát van szellemi munka is, mely éppúgy, sőt talán jobban fogyasztja, igénybe veszi a szervezet testi erejét, mint a fizikai munka; melynél a munkaidő éppúgy szerepet játszik, mint a fizikai munkánál. Hát ez a szellemi munka nem érték? Vagy az izommunkát mindenáron fölül kell helyezni a szellemi munkának?

Marx azonban, mikor tudományos rendszert akart alkotni, akkor is agitátor maradt. A munka az egyetlen érték a világon! Micsoda hatalmas eszköz ez fölébreszteni az osztályöntudatot a proletárok millióinak szívében!

Marx továbbá azt tanítja: mivel a munka az egyedüli érték, mivel az áru értéke egyedül a munkától függ, *a munkásnak joga van az áru teljes értékére*, mert minden munkásnak joga van munkája teljes gyümölcsére.

Igen, a munkásnak joga van munkája teljes gyümölcsére. XIII. Leó pápa is ezt tanítja. „Amint az okozat – írja a nagy pápa – követi az okot, azonképpen a munka gyümölcse is annak jogos tulajdona, aki a munkát végrehajtotta.” Csakhogy kétféle munka van. A személyes munka és bérmunka. A személyes munkánál, melyet magam, a saját nevemben, saját eszközeimmel végzek, a munka teljes gyümölcse engem illet. Senki el nem veheti tőlem jogosan. A bérmunkánál másképpen van. Ez szerződésen alapszik. A munkaadó mindent ad a munkához: nyersanyagot, szerszámot stb. és kimondja: ennyit fizetek, a munkás kimondja: ennyiért dolgozom. Ehhez joga van. A természeti törvény szerint ugyanis az ember ura testi és lelki erőinek s így joga van ezeket mások szolgálatába is bocsátani. Ebben a viszonyban azonban lemond a munka teljes gyümölcséhez való jogáról s a munkaadó nem tartozik többet

fizetni a kialakult bérnél, mert egyrészt a munkához maga is hozzájárult 1. munkaalkalom nyújtásával, 2. nyersanyaggal, 3. a munkához szükséges helyiséggel, eszközökkel, szerszámokkal stb., ami mindig a munkaviszony természetétől függ; másrészt pedig azért sem tartozik többet fizetni, mert ezt a kialakult bért a munkás elfogadta. A bérszerződés jogos, egyetlen föltétele az igazságos munkabér.

Azért, bármily szörnyűködve tudja is kimutatni Marx, hogy a tőke tiszta jövedelme a munkások munkájának eredménye, ezzel még nem tud bebizonyítani semmi igazságtalanságot. Hanem izgató eszköznek ez is nagyon jó a munkaadók ellen, akik az ő állítása szerint kiszipolyozzák a munkások véréből s azok verejtékéből sajtolnak aranyat maguknak.

A szociáldemokrácia kezében tehát tisztán izgató eszközzé silányul ez a nagyon fontos kérdés, amely pedig a szociális kérdések helyes megoldásának egyetlen sarkpontja. Ha ezt a kérdést helyesen oldják meg, akkor a többi kérdés mind magától oldódik meg. Ehhez azonban nem gyűlölet, nem istentagadás, hanem ellenkezőleg sok-sok szeretet és az isteni törvény föltétlen tisztelete szükséges.

A szociáldemokrácia eddigi vezérei kivétel nélkül izgatók. Még akkor is, mikor igazat mondanak, pusztán a szociális bajokat hangoztatják, de semmi üdvös orvoslást nem tudtak keresztülvinni. De nem azért nem tudtak keresztülvinni semmit, mert ebben talán valaki akadályozta őket, hanem egyszerűen azért, mert nincs is szándékukban. A szociáldemokrácia vezérei legtöbbször szocialista volta nem meggyőződés, hanem könnyű, munka nélküli megélhetés.

A szocializmus igazi apostola az az ember lesz, aki akar és tud segíteni, aki nem az igazságtalanságokat hangoztatja, hanem az orvosság után kutat. Az igazságtalanságokat mindenki tudja, csak orvosra nem akad beteg társadalmunknak. Isten, aki mindig küldött nagy embereket, ha elérkezik az ideje, küldeni fog olyan embert, aki a krisztusi eszméktől áthatva legalább embertől telhető igazságos számítással pontosan ki fogja mutatni, mit követelhet magának a tőke és a munkás kölcsönös szerződéses viszonyukban anélkül, hogy egymással szemben igazságtalanságot követnének el. Ezen fordul meg minden! Mert ha a tőke túlkövetelése zsarolás, kiszipolyozás, a munkás túlkövetelése esztelenség, saját léte ellen való könnyelmű merénylet, mert túlkövetelését a tőke sem bírja sokáig, lassan kimerül, megsemmisül. Akkor aztán lesz munkás bővíben, de nem lesz munkaadó s akkor a százezernyi munkanélküli proletár a legjobb esetben egymásra fog licitálni, hogy minél olcsóbban dolgozhasse a még fennmaradt, addig el nem pusztult, munkaalkalmat nyújtó tőkének.

Hogy azonban szemléltetőbbé tegyük az esztelenség nagyságát, hadd álljon itt egy igen nagy igazságot feltáró mese. Egy szegény embernek volt egy tyúkjá. Ez a tyúk mindennap egy aranytojással ajándékozta meg gazdáját, aki így boldogan éldegélt, semmi gondja nem volt, amíg a telhetetlenség ördöge meg nem ejtette a szívéét. Egyszer csak azon kezdett gondolkodni, hogy a tyúk gyomrában rengeteg aranykincs lehet s hogyha a tyúkot levágná, egyszerre milyen nagyon gazdag ember lenne belőle. Akit hatalmába kerít a bírvágy, nem gondolkozik orránál tovább. Nem gondolt ő sem arra, hogy a tyúk gyomrában nem található aranyhegyet, mint ahogy nem találunk egy szakajtóra való tojást sem annál az egyszerű oknál fogva, hogy a tojások szép egymásutánjában fejlődnek ki a tyúk petefészkeében. Erre a mesebeli ember nem gondolt. A hírvágyra hallgatott, levágta a tyúkot; talált benne ugyan néhány szemernyi aranyat, amelyből a napi egy aranytojás fejlődött, de nem talált aranyhegyet. Így aztán nemcsak a tyúkjá pusztult el, hanem elesett a napi egy aranytojástól is és nagy nyomorba került.

A magyarországi kommunistauralom is hathatós bizonyítékokat adott arra, hová vezet a tőke és az üzemek szocializálása (közirtokbavétele). Bitang jószággá lesz, amelyből

mindenki hasznot akar húzni, csak gondját nem viseli senki, tehát elpusztul. De vele pusztul a munkás munkaalkalma, biztos megélhetése is!

V. A vallás, erkölcs, család sorsa a szociáldemokráciában

A tudományos szocializmus vigasztalan materializmusából következnek aztán a szociáldemokrácia tanai a vallásról, erkölsről, házasságról, családról. Nézzük röviden ezeket is.

Isten nincs, lélek nincs, halhatatlanság nincs, tehát vallás sincs. Pozitív, isteni kinyilatkoztatáson alapuló vallás meg éppen nincs. Képzeldés az egész – mondta ki Marx Károly. Azok a vallások, melyek a világon léteztek, azok a vallások, melyek még ma is millió és millió hívőt számlálnak, csak a gazdasági, a termelési rendszerek s az osztálykülönbségek eredményei. A szegények, az elnyomottak az örök boldogsággal vigasztalták magukat nehéz szenvedéseik között. A gazdagok pedig védték-oltalmazták a vallást, nem a vallás miatt, hiszen ők nem adtak erre semmit, hanem azért, hogy a szegényeket, az elnyomottakat legyen mivel féken tartani.

A szociális társadalomban tehát nem lesz vallás. Nem is kell ledönteni, nem is kell lerombolni, maga-magától fog az romokba dőlni, csendesen elenyészni. A szocialista társadalomban olyan jó dolga lesz az embernek, olyan nagy boldogságban fog élni, hogy nem lesz többé szüksége se Istenre, se a túlvilágra.

Addig is azonban, míg ezt a boldog kort megérjük, a szociáldemokrácia azt mondja: aki hinni akar, hát csak tessék; én nem avatkozom bele, tőlem hihet akármit, ez az ő dolga, ez az ő magánügye.

Igen? Hát akkor miért piszkolódnak a szociáldemokrata újságok, könyvek, írások szüntelen a vallás, az egyház, az Isten szolgálói és szolgálóleányai (apácák) ellen, akik pedig soha senkinek sem ártnak, hanem ahol csak lehet, segítenek, jót tesznek?

A szociáldemokrácia azonban sohasem tagadja meg magát. Nem azért beszél, hogy igazat mondjon, hanem azért, hogy a még mindig hívő munkások nagy tömegét félrevezesse, táborába csalogassa ezzel a hazugsággal:

A vallás magánügy.

Az erfurti hivatalos program (II. 6.) azonban világosan kifejti, mit értenek ez alatt a jelszó alatt: A vallás magánügy. Államnak, községnek, társadalomnak nem szabad vallást, egyházat támogatni. Az államot teljesen el kell választani az egyháztól. A vallást minden állami intézményből ki kell zárni. Az összes felekezeti iskolákat meg kell szüntetni. Az iskolákban nem szabad vallást tanítani.

Ez a valódi értelme a szociáldemokrácia hangos jelszavának.

Ez a szociáldemokrácia leghazugabb jelszava. Mert a valóságban semmit sem szoktak oly durván megtámadni, mint a vallást; semmit sem gyaláznak meg annyira, mint a vallást. Ég és föld a különbség tehát az elmélet és a gyakorlat között. Érdeemes lesz ezzel a kérdéssel egy külön füzetben foglalkozni.

De ha nincs Isten, nincs vallás, akkor természetesen erkölcs sem lehet. Olyan erkölcs, melynek törvényeit a Mindenható keze írta, mely lélekben, lelkiismeretben kötelez, mely örök jutalommal, örök büntetéssel van összekötve.

A szociáldemokrácia nem is ismer ilyen erkölcsöt. Szerinte minden bűn vagy büntett közvetlenül vagy közvetve a magánvagyonból, a mai gazdasági rendszerből s annak megsértéséből származik. Az emberek megsértik a magánvagyonot, a „szent” magántulajdont, a mostani társadalom ezt bűnnek tekinti, bűnnek jelenti ki. Így születik a bűn. Ha nem lesz magántulajdon, nem lesz mit megsérteni, így hát bűn sem lesz többé.

De hát az emberi léleknek, a vagyon elleni bűnökön kívül, még annyi sok bűnös hajlamai, szenvedélyei, kóros elfajulásai vannak. Ezekkel mi lesz? Mivel fogja ezeket a szocialista

társadalom lekötni, megfékezni, visszaszorítani? Erre a kérdésre a szociáldemokrácia nem ad feleletet.

Lassalle azt mondja, hogy ez az erő az érdekek szolidaritása, a fejlődésben való közösség és kölcsönösség lesz. Szerinte ez „az erkölcsnek, a kultúrának, a tudománynak olyan virágzását fogja maga után vonni, amilyent a történelem eddig nem ismert”.

Ismerve az emberi lélek sötét szenvedélyeit, alig zabolázható vágyait, csak azt mondjuk erre, bajosan lesz az így.

S ezek között az erkölcsi viszonyok között mi lesz a nővel, a házassággal, a családdal? A feleletet megtaláljuk részint az erfurti hivatalos programban, részint Bebelnek „Die Frau” című hírhedt munkájában. Bebel a német szociáldemokrata párt vezető tagja s annak alelnöke volt. Illetékes magyarázója tehát a szociáldemokrata felfogásnak.

Az erfurti program szerint (II. rész 5. pont) a nő minden tekintetben *egyenlő* a férfival. Egyenlőnek kell lennie tehát a politikai jogokban is. Minden nő legyen választó és választható; minden nő előtt nyíljanak meg az állami hivatalok, a legalsótól a legfelsőig; a nő legyen egyenlő a kereseti ágakban is, sőt a házasságban is. A házasság pedig legyen szabadon köthető és szabadon felbontható.

A házasságra vonatkozó tant aztán Bebel fejti ki részletesen a következőkben: A házasság nem szentség. *A házasság nem is állami intézmény. A házasság tisztán magánügy, szerződés. Két fél szerződése egymás között.*

„Éppoly dőreség lenne – írja Kautsky – a keresztény-germán házasságot abszolútnak tekinteni, mint a görögöt vagy rómaid.” A házassághoz tehát sem a vallásnak, sem az államnak semmi köze. A házasság kötése és annak felbontása minden állami és egyházi tekintélytől független. Két fél szerződése az, mely éppen azért, mint minden más szerződés, mindkét fél beleegyezésével felbontható, sőt felbontható akkor is, ha csak az egyik fél kívánja. Hogy mindez mit jelent, nem kell bővebben fejtegetni. Út a szabadszerelem felé ...

Mi következhetik még ezután? Bebel egy helyen örvendezve kiált fel: „Manapság már tudjuk, hogy az ember eredetileg állathoz hasonló módon élt”. S a családi viszonyokra, a gyermeknevelésre vonatkozólag az állatvilágot veszi mintául ...

Örök sorsa az embernek: ha elszakad Istentől, befűl a sárba.

VI. Vonjuk le a következtetést!

Ismerjük tehát már a szociáldemokrácia tanítását, legalább is annak fontosabb pontjait. Megvizsgáltuk azokat a kereszténység tanainak, igazságainak világítása mellett. Most már levonhatjuk a végső következtetést is.

A szociáldemokrácia mint rendszer, mint elmélet tanításainak legfőbb, alapvető pontjaiban ellenkezik a kereszténység tanaival. Tagadja a magántulajdont, a tekintélyt, a szentségeket. Tehát tévely, a modern idők legnagyobb eretneksége.

A szociáldemokrácia mint világnézet, mint életelv és életfelfogás teljes tagadása a kereszténységnek ... Hitehagyás.

A szociáldemokrácia mint politikai párt, végső céljait tekintve, lázadás. Lázadás az Isten, az oltár és minden vallás ellen, melyek megdöntésére szervezkedik.

Ezekből pedig természetesen következik, hogy *keresztény ember nem lehet szociáldemokrata*.

Keresztény munkás tehát súlyosan kényszerítő okok nélkül nem lehet a szociáldemokrata párt tagja, nem mozdíthatja elő annak ügyeit sem pénzével, sem szavazatával. Ellenkező esetben már – lélekben legalább – nem tagja a kereszténységnek, nem keresztény többé.

Az okok világosak:

Nem lehet az ember egyszerre hívő és hitetlen is.

Nem lehet az ember egyszerre keresztény és materialista.

Nem lehet az ember egyszerre hű fia az Istennek, az egyháznak és lázadó.

Választani kell!

A döntést nem mi mondottuk ki. Kimondta az Úr Jézus, mikor így szólt: „Senki sem szolgálhat egyszerre két úrnak”.

VII. Üzenet a szociáldemokrata táborban levő keresztényeknek

És most hadd szóljunk még néhány szót azokhoz a keresztény munkásokhoz is, kik odaát vannak a szociáldemokrácia táborában.

Tudjuk, hogy sokan vannak. Hogy sok-sok ezer keresztény munkás van a szociáldemokrata pártban. És tudjuk azt is, hogy jóhiszeműen mentek oda. A szociáldemokrácia több kenyeret ígért nekik. Több bért, több jólétet, biztosabb jövőt, tökéletesebb munkásviszonyokat. A keresztény munkások hát beléptek a pártba. Nem tudták, nem vették észre, hogy a szociáldemokrácia mikor egyik kezével kenyeret ad, a másikkal rabol. Elrabolja hitüket, kitépi szívékből a vallást, az Istent.

A szociáldemokrácia aztán jogokat ígért nekik. Jogokat a társadalomban, jogokat a politikában. Hogy majd ők is szavazni, választani fognak; hogy majd ők is képviselve lesznek a nemzet törvényhozó házában s ott majd olyan törvényeket fognak alkotni, melyek elsősorban az ő jólétüket, az ő jobb helyzetüket mozdítják elő. A keresztény munkások jóhiszeműen beálltak hát a sorba, a vörös lobogó alá. Nem tudták, nem is sejtették, hogy a szociáldemokrácia olyan hadseregbe sorozza be őket, melyet az Isten, a vallás, az egyház ellen vezet harcra.

De itt az ideje, hogy a keresztény munkások végre megfontolás tárgyává tegyék helyzetüket a szociáldemokrata pártban, állásfoglalásukat a szociáldemokrácia mellett. Itt az ideje, hogy a keresztény munkások végre megismerjék és fölismerjék, hogy mit is akar az a szociáldemokrácia, mit tanít, mik a végső céljai, amelyeket elérni akar.

És ha megismertek mindent és ha megfontoltak mindent, akkor itt az ideje, *hogy határozzanak és válasszanak.*

Meg kell gondolni, hogy azt a nagyobb darab kenyeret, azt a több jót, azt a hármaskívánságot, a munkásokat megillető jóléti intézményeket mind ki lehet vívni, ki lehet verekedni a kereszténység zászlaja alatt is. Ehhez a munkásoknak teljes joguk van a természeti jog s a keresztény erkölcs tan alapján, ezt nem vitatja el tőlük semmiféle keresztény vallás. Mert nem igaz az, amit a szociáldemokrácia beszél, hogy a kereszténység azt tanítja, hogy mondjunk le a földi javakról az égiekért. Nem, ezt csak tanácsolja egyeseknek. A kereszténység azt tanítja, hogy jogunk van a föld örömeihez, a föld javaihoz, a földi jóléthez, a munka minden gyümölcséhez. Az Evangélium mondja: „Méltó a munkás az ő bérére”. És meg kell fontolni azt is, hogy azt a több jogot, jogot a politikában, társadalmi életben, államban, szóval: mihez a munkásoknak számuknál, kultúrájuknál fogva és emberi jogon joguk van, azt mind meg lehet szerezni, mind ki lehet vívni akkor is, ha mint keresztény munkások szervezkednek. Szervezkedés, szavazati jog, gyülekezési jog – a keresztény vallás ezt mind megengedi, sőt követeli és megszenteli. Hiszen a keresztény vallás tanítja, hogy mindnyájan *egyenlők* vagyunk Isten előtt, *testvérek* a Krisztusban és hogy *szabaddá* tesz mindnyájunkat az igazság, melynek Ő a hirdetője.

Mindezt, mondjuk újra, meg kell gondolni, fontolni s aztán itt az ideje, hogy válasszunk és határozzunk.

Keresztény munkás!

Azt a több kenyeret, azt a több jogot, ami téged méltán megillet, meg lehet szerezni tehát, ki lehet vívni minden szociáldemokrácia nélkül is. De akkor miért vagy, minek maradsz a szociáldemokrata pártban? Hiszen ott, mikor kenyeret adnak, elveszik érte tőled a lelket. Azt akarják, hogy te is tagadd meg az Istent, vedd ki szívedből a hitet és velük együtt indulj a harcra ledönteni trónjáról az Istent.

Ezt nem szabad tenned!

Van Isten, van lélek, van örök élet, akármit beszéljen is a szociáldemokrácia. Ám az örök élet küszöbén számon kérnek mindent. Azt is, nem tagadtad-e meg hitedet, vallásodat; nem emelted-e föl szentségtörő kezedet az Isten ellen? S a feleletben, amit adni fogsz, benne lesz az örök élet minden boldogsága vagy boldogtalansága.

Akkor felelni kell. Most még választani lehet.

Egy lobogót visznek előtted, a vörös zászlót. Tudod-e, mit jelent ez? Talán még sohasem jutott az eszedbe, sohasem gondoltál rá. Ez annak a vörös palástnak a színe, melyet a Kálváriára induló Megváltó vállaira dobtak a zsidók, mikor kigúnyolták, leköpdösték, meggyalázták őt. – Most előtted viszik – ugyancsak Krisztus ellenségei – mint jelvényt, hogy te is így cselekedjél. Hát, ha rávisz a lelked, ha már odáig vagy, csak menj utána és gúnyold ki, köpdösd le, gyalázd meg Krisztust, aki meghalt érted.

De ha erre a gondolatra egy kicsit mégis megdobbann a szíved, egy kicsit megrezzen a karod s lelkedben talán föltámad egy-egy régi emlék a messzetűnt múltból, az első ima emléke, melyre az édesanyád tanított; az első áldozás ott az oltár lépcsőjén, akkor hallgasd meg a szavam:

Testvér! Nem elvtárs, hanem Testvér, jöjj vissza mihozzánk!

Vár az Édesanyád, az Egyház. Ajkán szelíd mosoly és bocsánat. Kezében áldás. Szívében szeretet. Szeretet, mely megért és megoszt minden fájdalmat; szeretet, mely letöröl minden könnyet; szeretet, mely erőt, bizalmat, bátorságot nyújt minden jogos harcra, küzdelemre.

Nézd, ott áll Krisztus. Krisztus, kinek nevelőatyja ács volt. Munkás, mint a te atyád. Krisztus, ki a műhelyben nőtt föl, mint te. Harminc évig a műhelyben dolgozott, mint te. Karja kitérve, isteni ajka így szól: „Jöjjetek hozzám mindannyian, akik fáradtok és terhelve vagytok” ... Téged hív, hiszen te fáradsz, te dolgozol a legtöbbet...